

NÁRODNÝ PROJEKT MODERNIZÁCIA MIESTNEJ ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVY

NEWSLETTER

30 | MÁJ 2020

KOMENTÁR KU KRÍZOVEJ LEGISLATÍVE V PÔSOBNOSTI SAMOSPRÁVY V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Európska únia
Európsky sociálny fond

Projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu
v rámci Operačného programu Efektívna verejná správa.

V súčasnom náročnom období sa javí potreba kompletizácie prehľadu právnej regulácie krízových situácií pre potreby zamestnancov samosprávy a ďalších záujemcov o túto problematiku.

V legislatívnej oblasti sa v období núdzového stavu používa často tzv. skrátené legislatívne konanie, ktoré je doplnené vykonávacími predpismi, preto predkladáme stručný výber relevantných právnych predpisov, ktorých vybrané ustanovenia majú význam pre praktické plnenie povinností všetkých stupňov samosprávy.

Materiál vypracoval prof. JUDr. Vojtech Tkáč, PhD.

PREDMET

Pokračovanie komentárov k relevantným prameňom slovenského právneho poriadku so zameraním na samosprávu obsahuje prehľad všeobecne záväzných normatívnych právnych aktov ústavného práva Slovenskej republiky a ďalších právnych predpisov, regulujúcich rôzne krízové situácie, komentovanie postavenia subjektov právnej regulácie, práv a povinností týchto subjektov s výberom významných právnych noriem, ktoré sú v týchto právnych prameňoch významné pre pracovníkov a orgány samosprávy.

PREHLAD VYBRANÝCH PRÁVNÝCH PREDPISOV KRÍZOVEJ LEGISLATÍVY, UPRAVUJÚCICH PREDOVŠETKÝM POSTAVENIE SAMOSPRÁVY

ÚSTAVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY A ÚSTAVNÝ ZÁKON

Ústava Slovenskej republiky upravuje právomoci ústavných orgánov Slovenskej republiky v krízovom období:

- » čl. 102 ods. 1 písmeno m) ustanovuje právomoc prezidenta republiky na návrh vlády Slovenskej republiky nariadiť mobilizáciu ozbrojených síl, vyhlásiť vojnový stav alebo vyhlásiť výnimočný stav a ich skončenie,
- » čl. 119 písmeno n) vymedzuje oprávnenie vlády rozhodovať v zbore o návrhu na vyhlásenie vojnového stavu, o návrhu na nariadenie mobilizácie ozbrojených síl, o návrhu na vyhlásenie výnimočného stavu a o návrhu na ich skončenie, o vyhlásení a skončení núdzového stavu.

ÚSTAVNÝ ZÁKON Č. 227/2002 Z. Z. O BEZPEČNOSTI ŠTÁTU V ČASE VOJNY, VOJNOVÉHO STAVU, VÝNIMOČNÉHO STAVU A NÚDZOVÉHO STAVU V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV

Ústavný zákon definuje štyri skutkové podstaty ochrany bezpečnosti štátu, a to vypovedanie vojny alebo vyhlásenie vojnového stavu, vyhlásenie výnimočného stavu a vyhlásenie núdzového stavu. Ústavný zákon ustanovuje, že uvedené vyhlásenia možno prijímať len za podmienok ustanovených v tomto ústavnom zákone.

V ustanovení čl. 1 ods. 3 ústavný zákon definuje pojem bezpečnosť ako „...stav, v ktorom je zachovávaný mier a bezpečnosť štátu, jeho demokratický poriadok a zvrchovanosť, územná celistvosť a nedotknuteľnosť hraníc štátu, základné práva a slobody a v ktorom sú chránené životy a zdravie osôb, majetok a životné prostredie“.

Ústavný zákon rozlišuje dve fázy najvýznamnejšej vojnovnej situácie, a to čas vojny a vojnový stav.

Vojnu vypovie prezident republiky na základe rozhodnutia Národnej rady Slovenskej republiky, ak „...Slovenská republika je napadnutá cudzou mocou, ktorá jej vypovedala vojnu alebo ktorá bez vypovedania vojny narušila jej bezpečnosť, alebo za podmienky, že vypovedaním vojny Slovenská republika plní záväzky vyplývajúce z členstva v organizácii vzájomnej kolektívnej bezpečnosti alebo z medzinárodnej zmluvy o spoločnej obrane proti napadnutiu...“

Vojnový stav vyhlasuje prezident republiky na návrh vlády Slovenskej republiky „...ak Slovenskej republike bezprostredne hrozí vypovedanie vojny alebo bezprostredne hrozí napadnutie cudzou mocou bez vypovedania vojny“.

V čase vojny a v čase vojnového stavu ústavný zákon vymedzuje množstvo obmedzení základných práv a slobôd, okrem iného aj obmedzenie *nevyhlásiť voľby do národnej rady, do orgánov*

samosprávy obcí a do orgánov samosprávy vyšších územných celkov a voľbu prezidenta v pravidelných volebných obdobiach, ako aj obmedziť prístup občanov k voleným a iným verejným funkciám.

Vyhlásenie výnimočného stavu je zverené prezidentovi republiky na návrh vlády len za podmienky, že „...došlo alebo bezprostredne hrozí, že dôjde k teroristickému útoku, k rozsiahlym pouličným nepokojom spojeným s útokmi na orgány verejnej moci, drancovaním obchodov a skladov alebo s inými hromadnými útokmi na majetok alebo dôjde k inému hromadnému násilnému protiprávnemu konaniu, ktoré svojím rozsahom alebo následkami podstatne ohrozuje alebo narušuje verejný poriadok a bezpečnosť štátu, ak ho nemožno odvrátiť činnosťou orgánov verejnej moci a ak je znemožnené účinné použitie zákonných prostriedkov.

Výnimočný stav možno vyhlásiť len na postihnutom alebo na bezprostredne ohrozenom území“.

NUDZOVÝ STAV

Núdzový stav a jeho vyhlásenie sú v kompetencii vlády Slovenskej republiky.

Vláda Slovenskej republiky môže **núdzový stav** vyhlásiť, „...za podmienky, že došlo alebo bezprostredne hrozí, že dôjde k ohrozeniu života a zdravia osôb, a to aj v príčinnej súvislosti so vznikom pandémie, životného prostredia alebo k ohrozeniu značných majetkových hodnôt v dôsledku živeľnej pohromy, katastrofy, priemyselnej, dopravnej alebo inej prevádzkovej havárie; núdzový stav možno vyhlásiť len na postihnutom alebo na bezprostredne ohrozenom území“.

Vláda Slovenskej republiky môže núdzový stav vyhlásiť len „...v nevyhnutnom rozsahu a na nevyhnutný čas, najdlhšie na 90 dní“.

Ústavnoprávna úprava umožňuje v čase núdzového stavu obmedziť základné práva a slobody

V čase núdzového stavu možno v nevyhnutnom rozsahu a na nevyhnutný čas podľa závažnosti ohrozenia obmedziť základné práva a slobody a uložiť povinnosti na postihnutom alebo na bezprostredne ohrozenom území.

Ústavný zákon ustanovuje vytváranie bezpečnostnej rady kraja a bezpečnostnej rady okresu podľa územného a správneho usporiadanie Slovenskej republiky. Je právnym základom pre zriaďovanie bezpečnostnej rady kraja (ktorej členom je, okrem iných, aj predseda vyššieho územného celku) a bezpečnostnej rady okresu. Bezpečnostné rady kraja a bezpečnostné rady okresov vyhodnocujú bezpečnostnú situáciu vo svojom územnom obvode v súčinnosti s príslušnými štátnymi orgánmi a s orgánmi samosprávy.

Ustanovenia Čl. 11 ods. 2 citovaného ústavného zákona sa týkajú nemožnosti uskutočnenia volieb v čase vojny, vojnového stavu alebo výnimočného stavu do Národnej rady Slovenskej republiky, do orgánov samosprávy obcí a do orgánov samosprávy vyšších územných celkov alebo voľbu prezidenta v pravidelných volebných obdobiach.

Dovtedajšie volebné obdobia týchto orgánov sa skončia „...v deň zloženia sľubu novozvolených poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, v deň zloženia sľubu novozvolených poslancov obecných zastupiteľstiev, starostov obcí, poslancov zastupiteľstiev vyšších územných celkov, predsedov vyšších územných celkov

a novozvoleného prezidenta na základe volieb uskutočnených po skončení vojny, vojnového stavu alebo výnimočného stavu, najneskôr však po uplynutí šiestich mesiacov odo dňa uzavretia mieru alebo skončenia vojnového stavu, alebo výnimočného stavu“.

Podľa ustanovení Čl. 6 ústavného zákona sú štátne orgány pri plnení úloh podľa tohto ústavného zákona zapojené so svojimi finančnými vzťahmi na štátny rozpočet.

Vyššie územné celky a obce pri plnení úloh podľa tohto ústavného zákona sú financované formou štátnych dotácií.

ZÁKON Č. 302/2001 Z. Z. O SAMOSPRÁVE VYŠŠÍCH ÚZEMNÝCH CELKOV (ZÁKON O SAMOSPRÁVNÝCH KRAJOCH) V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV

V súvislosti s pandémiou bol prijatý zákon č. 73/2020 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v súvislosti s ochorením COVID-19.

Za § 23a sa vkladá § 23b, ktorý vrátane nadpisu znie:

„§ 23b

Prechodné ustanovenia súvisiace s krízovou situáciou spôsobenou ochorením COVID-19

(1)

Počas mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19 (ďalej len „krízová situácia“) lehoty ustanovené v § 11 ods. 4 poslednej vete, § 15 ods. 4, § 19a ods. 2 prvej vete a ods. 4 neplynú.

Komentár

» **dočasne neplatí lehota v § 11 ods. 4 poslednej vete**

Ak zastupiteľstvo nie je spôsobilé rokovať a uznávať sa, predseda zvolá do 14 dní nové zasadnutie.

» **dočasne neplatí lehota v § 15 ods. 4**

Ak petícia spĺňa náležitosti ustanovené osobitným zákonom, zastupiteľstvo vyhlási referendum tak, aby sa uskutočnilo do 90 dní od doručenia petície samosprávnemu kraju. Petíciu podľa odsekov 1 a 2 písm. c) overujú aspoň traja poslanci určení zastupiteľstvom, ktorí nemôžu byť členmi petičného výboru.

» **dočasne neplatí lehota v § 19a ods. 2 prvej vete**

Deň konania voľby hlavného kontrolóra vyhlási zastupiteľstvo na úradnej tabuli a spôsobom v mieste obvyklým najmenej 40 dní pred dňom konania voľby v zastupiteľstve tak, aby sa voľba vykonala počas posledných 60 dní funkčného obdobia doterajšieho hlavného kontrolóra.

» **dočasne neplatí lehota v § 19a ods. 4**

Ak výkon funkcie hlavného kontrolóra zaniká spôsobom podľa odseku 8 písmen a), b) alebo d), vyhlási zastupiteľstvo nové voľby hlavného kontrolóra tak, aby sa konali najneskôr do 60 dní odo dňa skončenia výkonu funkcie hlavného kontrolóra.

Komentár

Dočasné „spočívanie lehôt“ v záujme zákonodarcu zrejme má zabezpečiť aj v krízovom období kontinuitu pôsobenia významnej funkcie hlavného kontrolóra samosprávneho kraja.

(2)

Rokovanie zastupiteľstva podľa § 11 možno počas krízovej situácie uskutočniť prostredníctvom videokonferencie alebo inými prostriedkami komunikačnej technológie. Z rokovania zastupiteľstva podľa prvej vety samosprávny kraj vyhotoví obrazovo-zvukový alebo zvukový záznam, ktorý do 48 hodín po ukončení rokovania zverejní na internetovej adrese samosprávneho kraja.

Komentár

V čase obmedzenia kontaktov sa predpokladá využitie prostriedkov informačných a komunikačných technológií. Postupné uvoľňovanie obmedzení umožňuje priame a osobné rokovanie a schôdze orgánov podľa ustanoveného počtu jeho účastníkov

(3)

Funkčné obdobie hlavného kontrolóra, ktoré uplynulo alebo uplynie počas krízovej situácie, sa predlžuje až do uplynutia 60 dní od odvolania krízovej situácie, ak nový hlavný kontrolór nie je zvolený do nadobudnutia účinnosti tohto zákona. Ak zastupiteľstvo zvolí nového hlavného kontrolóra, výkon funkcie doterajšieho hlavného kontrolóra zaniká dňom nasledujúcim po dni, v ktorom bol nový hlavný kontrolór zvolený.“

Komentár

V súvislosti s dočasným spočíváním lehôt a predĺženie funkčného obdobia hlavného kontrolóra zo zákona má sa zabezpečiť kontinuita obsadenia tejto významnej funkcie aj v čase núdzového stavu.

ZÁKON SLOVENSKEJ NÁRODNEJ RADY Č. 369/1990 Z. Z. O OBECNOM ZRIADENÍ V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV

V súvislosti s krízovou situáciou v zákone č. 73/2020 Z. z. ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v súvislosti s ochorením COVID-19 bol zákon o obecnom zriadení s účinnosťou od 9. apríla 2020 novelizovaný v ustanovení § 30f :

Za § 30e sa vkladá § 30f, ktorý vrátane nadpisu znie:

Prechodné ustanovenia súvisiace s krízovou situáciou spôsobenou ochorením COVID-19

(1) Počas mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19 (ďalej len „krízová situácia“) lehoty ustanovené v § 11a ods. 3, § 14 ods. 4, § 18a ods. 2 prvej vete a ods. 4 neplynú.

Komentár

Pozastavenie plynutia lehôt sa v právnej teórii nazýva aj „spočívanie lehôt“, teda lehoty sú platné, ale dočasne neplynú.

» **dočasne neplatí lehota lehota v § 11a ods. 3:**

„Petíciu podľa odseku 1 písm. c) overujú aspoň traja poslanci určení obecným zastupiteľstvom, ktorí nemôžu byť členmi petičného výboru, a starosta; starosta neoveruje petíciu podanú podľa § 13a ods. 3 písm. a). Ak petícia spĺňa náležitosti ustanovené osobitným zákonom a ak ide o rozdelenie

obce, aj náležitosti podľa odseku 2, obecné zastupiteľstvo vyhlási miestne referendum tak, aby sa uskutočnilo do 90 dní od doručenia petície obci; to platí aj v prípade petície podľa § 13a ods. 3 písm. a)“.

» **dočasne neplatí lehota v § 14 ods. 4:**

„Obecná rada sa schádza podľa potreby, najmenej raz za tri mesiace. Jej zasadnutie zvoláva a vedie starosta alebo zástupca starostu, ak tak neurobí starosta“.

» **dočasne neplatí lehota v § 18a ods. 2 prvá veta:**

„Deň konania voľby hlavného kontrolóra vyhlási obecné zastupiteľstvo na úradnej tabuli a spôsobom v mieste obvyklým najmenej 40 dní pred dňom konania voľby tak, aby sa voľba vykonala počas posledných 60 dní funkčného obdobia doterajšieho hlavného kontrolóra“.

» **dočasne neplatí lehota v § 18a ods. 4:**

„Ak výkon funkcie hlavného kontrolóra zaniká spôsobom podľa odseku 8 písm. a), b) alebo d), vyhlási zastupiteľstvo nové voľby hlavného kontrolóra tak, aby sa konali najneskôr do 60 dní odo dňa skončenia výkonu funkcie hlavného kontrolóra“.

(2) Rokovanie obecného zastupiteľstva podľa § 12 možno počas krízovej situácie uskutočniť prostredníctvom videokonferencie alebo inými prostriedkami komunikačnej technológie. Z rokovania obecného zastupiteľstva podľa prvej vety obec vyhotoví obrazovo-zvukový alebo zvukový záznam, ktorý do 48 hodín po ukončení rokovania zverejní na webovom sídle obce, ak ho má zriadené, a do piatich dní po ukončení rokovania v podobe zápisnice na úradnej tabuli obce a na webovom sídle obce, ak ho má zriadené. Obrazovo-zvukový alebo zvukový záznam podľa predchádzajúcej vety obec komukoľvek bezodkladne sprístupní po skončení rokovania.

Komentár

Rokovanie obecného zastupiteľstva z hľadiska formy je možnosťou s využitím moderných prostriedkov informačných a komunikačných technológií. Vytváranie záznamov je zákonnou povinnosťou.

(3) Vo výnimočných prípadoch, keď existujú vážne dôvody, pre ktoré nie je možné uskutočniť rokovanie obecného zastupiteľstva podľa odseku 2 alebo podľa § 12, môže obecné zastupiteľstvo počas krízovej situácie prijať uznesenie korešpondenčným hlasovaním v listinnej podobe alebo hlasovaním prostredníctvom elektronických prostriedkov s použitím e-mailových adries poslancov, ktoré boli na tento účel preukázateľne oznámené, ak sa má hlasovanie uskutočniť prostredníctvom elektronickej pošty. Hlasovaním podľa prvej vety možno prijať uznesenie iba a) vo veciach bezprostredne súvisiacich so zabezpečením opatrení na riešenie krízovej situácie, b) vo veciach, ktoré z dôvodu hrozacej škody nezniesú odklad.

Komentár

V praktickom živote sa takéto hlasovanie nazýva „per rollam“. Dočasná právna úprava ustanovuje len dve skutkové podstaty, kedy sa umožňuje individuálne hlasovanie prostredníctvom technických prostriedkov (vo veciach bezprostredne súvisiacich so zabezpečením opatrení na riešenie krízovej situácie alebo vo veciach, ktoré z dôvodu hrozacej škody nezniesú odklad).

(4) Obecné zastupiteľstvo nemôže hlasovaním podľa odseku 3 prijať uznesenie vo veciach a) koncesnej zmluvy na uskutočnenie stavebných prác alebo koncesných zmlúv na poskytnutie služby uzatvorenej podľa osobitného predpisu, b) priameho predaja podľa osobitného predpisu, c) prevodu majetku obce alebo

nájmu majetku obce z dôvodu hodného osobitného zreteľa podľa osobitného predpisu, d) obchodnej verejnej súťaže, e) dobrovoľnej dražby, f) prijatia investičného úveru, g) prevodu hnutelnej veci nad hodnotu určenú osobitným predpisom, h) prenájmu majetku obce na dobu neurčitú alebo na dobu určitú na čas dlhší ako tri mesiace s výnimkou prenájmu nájomného bytu, i) kúpy majetku do vlastníctva obce, ak je ku kúpe potrebný súhlas obecného zastupiteľstva s výnimkou obstarania majetku vyplývajúceho z implementácie projektu financovaného z európskych štrukturálnych a investičných fondov.

Komentár

Citované uznesenia obecného zastupiteľstva z vecného hľadiska sú obsahom tzv. zakazujúcej právnej normy, akékoľvek hlasovanie v uvedených skutkových podstatách je protiprávne a v rozpore s dočasnou právnou úpravou.

(5) Návrh uznesenia so všetkými súvisiacimi dokumentmi obec zverejní na úradnej tabuli obce a na webovom sídle obce, ak ho má zriadené, a doručí poslancom najmenej päť pracovných dní pred uskutočnením hlasovania podľa odseku 3. Obec rovnakým spôsobom zverejní dôvody podľa odseku 3 prvej vety a uvedie, či ide o postup podľa odseku 3 druhej vety písm. a) alebo písm. b). Spolu s návrhom uznesenia obec informuje poslancov o spôsobe a o forme podávania a schvaľovania pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhov a o spôsobe hlasovania o návrhu uznesenia a tieto informácie zverejní na úradnej tabuli a webovom sídle obce, ak ho má zriadené. Podané pozmeňujúce a doplňujúce návrhy obec zverejní na úradnej tabuli obce a na webovom sídle obce, ak ho má zriadené, a doručí ich poslancom najmenej dva pracovné dni pred uskutočnením hlasovania podľa odseku 3. V lehote podľa predchádzajúcej vety obec na úradnej tabuli obce a na webovom sídle obce, ak ho má zriadené, zverejní a doručí poslancom aj všetky pripomienky verejnosti k návrhu uznesenia, ktoré jej boli doručené. O návrhoch uznesení a o pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhoch, ktoré neboli zverejnené a doručené poslancom v lehotách a spôsobom podľa tohto odseku, nie je možné hlasovať. Na prijatie uznesenia je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých poslancov, ak tento alebo iný zákon neustanovuje pre schválenie uznesenia vyššie kvórum. Na prijatie nariadenia je potrebný súhlas trojpätinovej väčšiny všetkých poslancov. Na prijatie pozmeňujúceho alebo doplňujúceho návrhu je potrebná taká väčšina hlasov poslancov, aká sa vyžaduje na prijatie uznesenia alebo nariadenia, ktorého sa týkajú. Prijaté uznesenie spolu s informáciou o menovitom hlasovaní poslancov o pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhoch a o návrhu uznesenia zverejní obec na úradnej tabuli obce a na webovom sídle obce, ak ho má zriadené, najneskôr v najbližší pracovný deň nasledujúci po uskutočnení hlasovania podľa odseku 3.

Komentár

Ustanovenia citovaného odseku majú procesnoprávny charakter, sú to zákonné povinnosti a procesné postupy.

(6) Funkčné obdobie hlavného kontrolóra, ktoré uplynulo alebo uplynie počas krízovej situácie, sa predlžuje až do uplynutia 60 dní od odvolania krízovej situácie, ak nový hlavný kontrolór nie je zvolený do nadobudnutia účinnosti tohto zákona. Ak obecné zastupiteľstvo zvolí nového hlavného kontrolóra, výkon funkcie doterajšieho hlavného kontrolóra zaniká dňom nasledujúcim po dni, v ktorom bol nový hlavný kontrolór zvolený.

Komentár

Odsek 6 je z hľadiska legislatívnej techniky tzv. mätúci právny text, ktorý umožňuje viacnásobný právny výklad.

Ak však použijeme systematický výklad a odkážeme na vyššie citovaný zákaz plynutia lehôt v prípade funkcie hlavného kontrolóra v § 18a ods. 2 prvá veta a v § 18a ods. 4 a skutočnosť, že predĺženie funkčného obdobia je „ex lege“, teda pôvodnému hlavnému kontrolórovi vzniká dočasný právny vzťah zo zákona. Krízová situácia vznikla v polovici marca 2020, pozri k tomu posledné odseky tohto komentára.

(7) *Správu podľa § 20a ods. 5 za rok 2018 a za rok 2019 predloží obec ministerstvu do 30. septembra 2020.*

Komentár

Ustanovenia § 20a ods. 5 zákona o obecnom zriadení upravujú povinnosť obce, ktorá je sídlom spoločného obecného úradu, predkladať správu o činnosti a hospodárení spoločného obecného úradu ministerstvu do 31. marca za dva predchádzajúce kalendárne roky; obsah správy určí ministerstvo v súčinnosti s Ministerstvom financií Slovenskej republiky a zverejní na svojom webovom sídle.

Tu sa ustanovujú nové a dočasné termíny predkladania správy o činnosti a hospodárení spoločného obecného úradu.

ZÁKON NÁRODNEJ RADY Č. 42/1994 Z. Z. O CIVILNEJ OCHRANE OBYVATEĽSTVA V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV

Zákon o civilnej ochrane obyvateľstva upravuje podmienky na účinnú ochranu života, zdravia a majetku pred následkami mimoriadnych udalostí. Citovaný zákon ustanovuje úlohy a pôsobnosť orgánov štátnej správy, obcí, ako i práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb pri zabezpečovaní civilnej ochrany obyvateľstva.

V zmysle ustanovení § 2 citovaného zákona *civilná ochrana* je systém úloh a opatrení zameraných na ochranu života, zdravia a majetku. Preventívna funkcia civilnej ochrany spočíva najmä v analýze možného ohrozenia a v prijímaní opatrení na znižovanie rizík ohrozenia. Civilnú ochranu obyvateľstva v realizačnej fáze tvorí aj určenie postupov a činnosti pri odstraňovaní následkov mimoriadnych udalostí, ochrana života, zdravia a majetku.

Základnou funkciou civilnej ochrany je utváranie podmienok na prežitie pri mimoriadnych udalostiach a počas vyhlásenej mimoriadnej situácie.

„*Mimoriadnou situáciou*“ rozumie citovaný zákon „...obdobie ohrozenia alebo obdobie pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti na život, zdravie alebo majetok, ktorá je vyhlásená podľa tohto zákona; počas nej sa vykonávajú opatrenia na záchranu života, zdravia alebo majetku, na znižovanie rizík ohrozenia alebo činnosti nevyhnutné na zamedzenie šírenia a pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti“.

Pod pojmom „*mimoriadna udalosť*“ sa rozumie živelná pohroma, havária, katastrofa, ohrozenie verejného zdravia alebo teroristický útok.

Zákon detailne definuje jednotlivé úlohy v prevencii a v zabránení mimoriadnych situácií s významným poslaním Ministerstva vnútra Slovenskej republiky so štátnymi orgánmi, samosprávnymi krajmi, s obcami, právnickými osobami, fyzickými osobami i verejnoprávnymi inštitúciami s humanitným poslaním, ktoré v rámci svojej pôsobnosti sú činné v prípadoch mimoriadnej udalosti alebo mimoriadnej situácie pri záchranných prácach.

Zákon v ustanoveniach § 14a vymedzuje pôsobnosť samosprávneho kraja, ktorý „...v rámci svojej samosprávnej pôsobnosti poskytuje okresnému úradu v sídle kraja podklady potrebné na vypracovanie analýzy územia kraja a podklady na vypracovanie plánov ochrany obyvateľstva z hľadiska možných mimoriadnych udalostí, spolupracuje s orgánmi štátnej správy a obcami pri plánovaní a zabezpečovaní evakuácie na svojom území a utvára podmienky pri evakuácii na súčinnosť medzi samosprávnymi krajmi.

Samosprávny kraj poskytuje okresnému úradu v sídle kraja údaje o zariadeniach civilnej ochrany a spolupracuje s orgánmi štátnej správy a obcami pri plánovaní a riešení ukrytia obyvateľstva. Metodicky riadi a vykonáva prípravu obyvateľstva na seba ochranu a vzájomnú pomoc, ako aj prípravu na poskytovanie prvej pomoci v spolupráci s verejnoprávnymi inštitúciami s humanitným poslaním, podieľa sa na preventívno-výchovnej a propagačnej činnosti v civilnej ochrane.

Samosprávny kraj a obec v jeho územnom obvode môžu spoločne zriadiť krízový fond územnej samosprávy.

Zákon o civilnej ochrane obyvateľstva v § 15 ustanovuje pôsobnosť obce, ktorá „...vypracúva plán ochrany obyvateľstva, oboznamuje sa s havarijnými plánmi podnikov a prevádzok na svojom území a informuje obyvateľstvo a verejnosť, koordinuje plnenie úloh v súčinnosti s právnickými osobami, fyzickými osobami – podnikateľmi a s ostatnými fyzickými osobami“.

Obec „...riadi záchranné práce, ak nepatria do pôsobnosti orgánov štátnej správy, právnických osôb alebo fyzických osôb – podnikateľov na území obce uskladňuje, ošetruje a zabezpečuje výdaj materiálu civilnej ochrany jednotkám civilnej ochrany zriadeným obcou a prostriedkov individuálnej ochrany obyvateľstvu obce, pre ktoré tieto prostriedky nezabezpečujú právnické osoby alebo fyzické osoby – podnikatelia.

Zákon ďalej ustanovuje veľmi detailne a v širokom zábere povinnosť obce určovať vhodné ochranné stavby použiteľné na ukrytie obyvateľstva.

Obec zabezpečuje „trvale hlásnu službu a informačnú službu civilnej ochrany, poskytuje nevyhnutnú a okamžitú pomoc v núdzi, najmä prístrešie, stravu alebo inú materiálnu pomoc obyvateľstvu obce a osobám nachádzajúcim sa na území obce, plánuje, vyhlasuje, riadi a zabezpečuje evakuáciu a poskytuje núdzové ubytovanie a núdzové zásobovanie evakuovaným, vytvára jednotky civilnej ochrany z obyvateľstva

obce a zabezpečuje ich akcieschopnosť, i) zabezpečuje a vykonáva prípravu jednotiek civilnej ochrany obce a v spolupráci s verejnoprávnymi inštitúciami s humanitným poslaním atď.

Obec má právo i povinnosť vyhlásovať a odvolávať mimoriadnu situáciu, ustanovuje režim života obyvateľstva na území obce v prípade vzniku mimoriadnej udalosti a neodkladne o tom informuje okresný úrad, vedie evidenciu evakuovaných osôb a zoznamy evakuovaných osôb podliehajúcich brannej povinnosti s uvedením evakuačného miesta odovzdáva príslušnému okresnému úradu v sídle kraja, hospodári s pridelenými finančnými prostriedkami na civilnú ochranu, vyžaduje náhradu skutočných výdavkov vynaložených na civilnú ochranu atď.

Zákon ustanovuje tiež sankčný režim správnych deliktov a priestupkov v oblasti civilnej ochrany obyvateľstva (priestupok, okrem iného prerokúva v blokovom konaní aj orgán Policajného zboru a obecná polícia)“.

ZÁKON Č. 387/2002 Z. Z. O RIADENÍ ŠTÁTU V KRÍZOVÝCH SITUÁCIÁCH MIMO ČASU VOJNY A VOJNOVÉHO STAVU V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV

Predmetom zákona je ustanovenie (mimo času vojny a vojnového stavu) pôsobností orgánov verejnej moci pri riadení štátu v krízových situáciách, zákonné vymedzenie práv a povinností právnických osôb a fyzických osôb pri príprave na krízové situácie a pri ich riešení a určenie sankčného režimu za porušenie povinností ustanovených týmto zákonom.

Zákon na účely tohto právneho predpisu definuje a vymedzuje významné pojmy, pôsobiace pri riadení štátu v krízových situáciách. Podľa vymedzenia pojmov, okrem iných, krízová situácia je definovaná ako časový úsek, v ktorom je bezprostredne ohrozená alebo narušená bezpečnosť štátu a ústavné orgány môžu podľa príslušného ústavného zákona alebo osobitného zákona na riešenie tejto krízovej situácie vyhlásiť výnimočný stav, núdzový stav alebo mimoriadnu situáciu (ústavný zákon č. 227/2992 Z. z. a príslušný zákon o civilnej ochrane obyvateľstva).

Zákon v ustanovení § 2a vymenúva orgány krízového riadenia, ktorými sú vláda a ostatné ústredné orgány štátnej správy, Národná banka Slovenska, bezpečnostné rady kraja a okresu a tiež príslušná obec.

Pôsobnosť obce v krízovej situácii ustanovuje § 10 citovaného zákona, podľa ktorého obec na svojom území zriaďuje krízový štáb, koordinuje činnosť podnikateľov a právnických osôb pri civilnom núdzovom plánovaní, vykonáva opatrenia na riešenie krízových situácií.

Obec uskutočňuje civilné núdzové plánovanie, plní úlohy ustanovené vládou a v rozsahu určenom vládou aj ústredným krízovým štábom, obvodným úradom v sídle kraja a obvodným úradom pri príprave na riešenie krízových situácií a pri ich riešení.

V krízovej situácii obec vyžaduje poskytnutie pomoci od obvodného úradu a zhromažďuje osobné údaje o počte osôb (v rozsahu meno, priezvisko, pobyt a rodné číslo), ktoré sa v čase krízovej situácie nachádzajú na území obce a odovzdávajú zoznamy týchto osôb príslušnému krízovému štábu.

Obec podľa osobitného predpisu plní úlohy civilnej ochrany pri príprave na krízové situácie a pri ich realizácii podľa príslušného zákona o civilnej ochrane obyvateľstva.

Vyšší územný celok spolupracuje a koordinuje svoju činnosť s orgánmi krízového riadenia a plní úlohy v oblasti hospodárskej mobilizácie.

Správne delikty podnikateľa alebo právnickej osoby za porušenie povinností podľa § 14 citovaného zákona sú postihované pokutou príslušného obvodného úradu do 3319 eur. Podnikatelia a právnické osoby majú zákonnú povinnosť poskytnúť informácie orgánu krízového riadenia a príslušné podklady potrebné v prípade civilného núdzového plánovania. Výška sankcií je znásobená až do sumy 16 569 eur v prípade porušenia povinností v období výnimočného stavu alebo v čase núdzového stavu.

Osobitné právne systémy riešenia krízových situácií s obsahom povinností aj pre samosprávu obsahujú aj ďalšie právne predpisy so špecifickým zameraním, napríklad:

- » zákon č. 129/2002 Z. z. o integrovanom záchrannom systéme v znení neskorších predpisov,
- » zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia v znení neskorších predpisov,
- » zákon č. 179/2011 Z. z. o hospodárskej mobilizácii v znení neskorších predpisov,
- » zákon č. 666/2004 Z. z. o ochrane pred povodňami v znení neskorších predpisov atď.

ZÁVERY

Uznesením vlády Slovenskej republiky bol núdzový stav od 19. 3. 2020 rozšírený. Obsah nového uznesenia bol publikovaný v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod číslom 49/2020 Z. z..

Ďalším uznesením vlády Slovenskej republiky č. 169 z piatka 27. 3. 2020 bol núdzový stav od 28. 3. 2020 rozšírený. Uznesenie vlády Slovenskej republiky bolo publikované v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod číslom 64/2020 Z. z.

Uznesením vlády Slovenskej republiky č. 207 z pondelka 6. 4. 2020, ktoré bolo v Zbierke zákonov Slovenskej republiky publikované pod č. 72/2020 Z. z., došlo k ďalšiemu rozšíreniu núdzového stavu.

Naposledy bol núdzový stav rozšírený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 23. To bolo v Zbierke zákonov Slovenskej republiky publikované pod č. 84/2020 Z. z.

Legislatívne opatrenia v období *súčasnej pandémie* sa uplatňujú od 11. marca 2020, kedy vláda Slovenskej republiky využila ustanovenia § 8 zákona č. 42/2020 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov vyhlásila mimoriadnu situáciu pre územie Slovenskej republiky s účinnosťou odo dňa 12. marca 2020 od 06,00 hod.

Ako dôvod vyhlásenia mimoriadnej situácie v Uznesení č. 111/2020 bolo ochorenia COVID-19 spôsobenej Korona vírusom SARS-CoV-2.

Už dňa 15. marca 2020 (s účinnosťou od 16. marca 2020) vláda Slovenskej republiky vyhlásila v Uznesení č. 114/2020 *núdzový stav* podľa Čl. 5 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z., publikované v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod číslom 45/2020 Z. z..

V Uznesení sa uložila pracovná povinnosť na zabezpečenie výkonu zdravotnej starostlivosti a bol uvedený zákaz uplatňovania práva na štrajk niektorým skupinám zamestnancov. Tým zaniklo rozhodnutie vlády Slovenskej republiky o vyhlásení mimoriadnej situácie.

Od vyhlásenie núdzového stavu v intenciách príslušného zákona o riadení štátu v krízových situáciách začali pôsobiť tzv. orgány krízového riadenia, medzi ktorými sú aj obce. Dňa 27. marca 2020 uznesením vlády Slovenskej republiky č. 169 bol rozšírený núdzový stav (uznesenie vlády Slovenskej republiky bolo publikované v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod číslom 64/2020 Z. z.), následne vláda Slovenskej republiky dňa 6. apríla 2020 uznesením č. 207 ďalej rozšírila rozsah núdzového stavu (pozri Zbierku zákonov č. 72/2020).

Rovnako tak došlo k extenzívnemu vymedzeniu núdzového stavu v uznesení vlády Slovenskej republiky č. 23 (publikované pod č. 84/2020 Z. z. a účinné od 18. apríla 2020).

Podľa príslušného zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia boli vydávané na návrh úradu verejného zdravotníctva opatrenia na ochranu Slovenskej republiky pred zavlečením prenosných opatrení. Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky vydával opatrenia na ochranu pred zavlečením prenosných opatrení, vrátane obmedzenia niektorých práv a slobôd.

Newsletter je súčasťou projektovej aktivity "**Včasná intervencia**" v rámci Národného projektu **Modernizácia miestnej územnej samosprávy** realizovaného **Združením miest a obcí Slovenska**.
Gestor projektu: PhDr. Michal Kaliňák, PhD.
Odborný garant projektovej aktivity: JUDr. Katarína Mrázová **<https://npmodmus.zmos.sk>**
Expert projektovej aktivity: prof. JUDr. Vojtech Tkáč, PhD.

Projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Efektívna verejná správa.

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Európska únia
Európsky sociálny fond

